

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Yiras
Shamayim*

Rabbi Zevulun Charlop

טז' אדר תשע"א • February 20, 2011

1 שמות לא: יח – לב: ו

(יח) ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים באצבע אלהים:
 (א) וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו: (ב) ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי: (ג) ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל אהרן: (ד) ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: (ה) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר: (ו) וישכימו ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק:

רש"י שמות פרק לב פסוק ו

לצחק - יש במשמע הזה גלוי עריות, כמו שנאמר (בראשית לט יז) לצחק בי, ושפיכות דמים, כמו שנאמר (שמואל ב' ב יד) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו, אף כאן נהרג חור:

דברים פרק ו

(יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך: (יג) לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום לטוב לך: (יד) הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה: (טו) רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכס מכל העמים כיום הזה:

שמות רבה (וילנא) פרשה מב

והם הם שעשו את העגל שהיו עובדים עבודת כוכבים והם עשו אותו וגרמו לעמי לחטא, ראה מה כתיב אלה אלהינו אין כתיב כאן אלא אלה אלהיך שהגרים שעלו עם משה הם עשאוהו ואמרו לישראל אלה אלהיך, לכך הקב"ה אמר למשה לך רד כי שחת עמך.

עברו מן הדרך אשר צויתים אין כתיב כאן אלא סרו מהר מן הדרך, כשהיו בסיני היו שושנים וורדין, עכשיו נעשו סריות נעשו כזבים, לא עשו לא שעה ולא שתים אלא מיד סרו, אמר ר' שמעון בן יוחאי י"א יום היו עם הקב"ה וכ"ט יום היו מתחשבים היאך לעשות את העגל כמו שכתוב (דברים א) אחד עשר יום מחורב, ואחר באו לדרכי עשו דרך הר שעיר, ור"א בן יעקב אומר כ"ט יום היו עם הקב"ה וי"א יום היו מתחשבין היאך לעשות העגל כמו שכתוב אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר שעשו מעשה שעיר, דבר אחר הר שעיר מה עשו מחרף ומגדף אף הם מחרפים ומגדפים לפני עבודת כוכבים, מה עשו עובד עבודת כוכבים אף הם עשו כן, ור' יהודה ב"ר אלעאי אומר יום אחד היו עם הקב"ה, מנין שכן מיכה מפרש (מיכה ב) ואתמול עמי לאויב יקומם, א"ל הקב"ה אתמול אמרתם (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והיום אלה אלהיך ישראל, ור"ש בן חלפתא אמר שני ימים שנאמר (ירמיה ב) ועמי שכחוני ימים אין מספר, כמה ימים שנים, ורבי יונה אמר טעמא מפסוק אחר שנאמר (ישעיה נח) ואותי יום יום ידרושון.

ד"א סרו מהר, אמר ר"ש בן חלפתא הקשתם את הדרך על ראשו, אדם שהוא יוצא לדרך מהלך ב' או ג' מילין וטועה בשלישי, שמא מן הראשון הוא טועה, כך א"ל הקב"ה לא היה לכם לסרוח לא בשני ולא בשלישי אלא מן הראשון, אתמא ר"מ אומר אף לא יום אחד היה אלא היו עומדים בסיני ואמרו בפיהם נעשה ונשמע ולבם היה מכוון לעבודת כוכבים שנאמר (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם, ר' הונא בשם ר' אידי אמר וארא והנה חטאתם לה' אלהיכם, בלה' אלהיכם חטאתם, אמר הקב"ה עשרת הדברות נתתי לכם לכבודכם, לא תרצח לא תנאף לא תגנוב וכן כולם, לא היה להן לחטוא אלא בשלי שנאמר (דברים ט) וארא והנה חטאתם לה', אתמא, ר' אבהו אמר אחד עשר יום מחורב במיוחד שבעשרה חטאתם

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר (זכריה ח) כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא. אמר רבי אסי: יצר הרע, בתחילה דומה לחוט של בוכיא, ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר (ישעיהו ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני

דבר ואתן לך, שנאמר (תהלים ב) אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך. וכיון שראה משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו: רבוננו של עולם, איני מבקש ממך אלא חיים. אומר לו: חיים, עד שלא אמרת - כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה לו וגו'.

דרש רבי עזירא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: שבעה שמות יש לו ליצר הרע. הקדוש ברוך הוא קראו רע, שנאמר (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעוריו. משה קראו ערל, שנאמר (דברים י) ומלתם את ערלת לבבכם. דוד קראו טמא שנאמר (תהלים נא) לב טהור ברא לי אלהים - מכלל דאיכא טמא. שלמה קראו שונא, שנאמר (משלי כה) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך, אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך. ישעיה קראו מכשול, שנאמר (ישעיהו נז) סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי. יחזקאל קראו אבן, שנאמר (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. יואל קראו צפוני, שנאמר (יואל ב) ואת הצפוני ארחיק מעליכם. תנו רבנן: ואת הצפוני ארחיק מעליכם - זה יצר הרע, שצפון ועומד בלבו של אדם; והדחתיו אל ארץ ציה ושממה - למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן; את פניו אל הים הקדמוני - שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו; וסופו אל הים האחרון - שנתן עיניו במקדש שני והחריבו, והרג תלמידי חכמים שבו; ועלה באשו ותעל צחנתו - שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל; כי הגדיל לעשות - אמר אביי: ובתלמידי חכמים יותר מכולם. כי הא, דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא: נקדים וניזיל באורחא. אמר: איזיל אפרשינהו מאיסורא. אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא. כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי: אורחין רחיקא וצוותין בסימא. אמר אביי: אי מאן דסני לי הוה - לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה. אזל, תלא נפשיה בעיבורא דדשא, ומצטער. אתא ההוא סבא, תנא ליה: כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה כא

והמצוה הכ"א היא שצונו לירא מן הבית הזה הרמוז אליו מאד מאד עד שנשים בנפשנו משא הפחד והיראה וזה הוא מוראת מקדש והוא אמרו יתעלה (קדושים יט וס"פ בהר) ומקדשי תיראו. וגדר זאת היראה כמו שזכרו בספרא (קדושים פ"ז ה"ט) אי זהו מורא לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשהו קפנדריא ורקיקה מקל וחומר. וכבר התבאר במקומות מן התלמוד (יומא כה א, סט ב סוטה מ ב ובתוס' וש"נ) שאינו מותר כלל לשבת בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וזה כלו לאמרו יתעלה ומקדשי תיראו. וזה חובה תמיד ואפילו בזמננו זה שהוא חרב בעונותינו שרבו. ולשון ספרא (שם ה"ח) אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם. ושם (ה"ז) נאמר גם כן לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שפקד על המקדש:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת יבמות דף סב עמוד ב

מפני שלא נהגו כבוד זה לזה כו' ולא חש כ"א מהם על כבוד תורה של חבירו דאין כבוד אלא תורה ולכך מתו במדה זו כי היא חייך גו' ואמרו שמתו במיתת אסכרה דאפשר דכ"א דיבר לשון הרע והיה מספר בגנות חבירו וסימן ללשון הרע אסכרה כדאמרינן פרק ב"מ ואמר שמתו בין פסח לעצרת להורות שמתו בהשגחה כי הוא הזמן ממוצע לבריאות וקרוב לרפואה כדאמרינן בשבת כל שקייני טבא בין דיבחה לעצרתא וק"ל: